

rokat „annak idején gyenge útravalóval, jóformán ösztönükre bízva, szinte úgy löktek be az iskolába.” Viszont sajnálja a fiatal kartársakat, akik nem is két, hanem több malomkő között őrlődnek, igazgatók, szakfelügyelők és iskolalátogatók között. Két ideált lát maga előtt a tanári pályán, Prohász-kát és Kerschensteinert. E kettő szellemében lehet hazánk számára használható állampolgárt nevelni.

A folyóirat kisebb közleményei között kiemelkedő helyet foglal el Cserhalmi Agósi „Magyar zenei műveltség” c. cikke. Enyhén csendül ki az írásból a panasz, hogy a zenei nevelés Hamupipőke. Pedig a nemzeti életnek erős kifejezője a zene, amely általánosan értett nyelve útján be tud kapcsolódni a világműveltségbe. Amint mondja, nem lehet véletlen dolga, hogy a két zeneileg legműveltebb nép egyúttal a legnemzetibb érzésű. A zenei műveltség terjesztéséhez nem elegendő a mai énektanítás. A zene élvezetére is meg kell tanítani az embereket.

Térestyényi Meinrád „Az iskola és mozi” c. cikkében a mozinak a gyermekre gyakorolt hatásait keresi. Az iskolának elzárkózni nem lehet előle, hasznosítani kell. Az iskolai oktatófilm általában helyes nyomon halad, de még meglehetősen fejletlen nálunk. A földrajztanításban gyakran többet ér az állókép a mozgónál, ahol nincs mozgás. Céloz arra is, hogy a nagy mozifilmek sok részlete alkalmasabb volna a történelem, természetrajzban, mint az oktatófilmek sokkal gyengébb produkciója (Ben Hur, Ave Caesar, ide sorolhatjuk a Tarzán filmek sok részletét is). De az iskolának nemcsak tiltani kell a mozik látogatását, hanem az erkölcsi és esztétikai nevelés útján odahatni, hogy ha mégis moziba kerül a gyermek, meglassa a jó és rossz közötti különbséget, értékelni tudjon. A technika vívmányainak (mozi, rádió, grammofon) hasznos és káros oldalait kutatnunk kell és hasznosítani belőle a célunknak megfelelőit.

Bő és részletes könyvismertetések és bírálatok egészítik ki a folyóiratot, mint mindig.

A Nevelésügyi Szemle II. évfolyamának 9–10. száma gazdag tartalommal jelent meg.

Boda István terjedelmes tanulmánya áll első helyen „A személyiség fogalmának jelentősége” címen. Először körülhatárolja a „lelki személyiség” fogalmát és kimutatja, hogy az tágabb a temperamentum és jellem fogalmainál, ezeket még más jegyekkel együtt magába foglalja. Személyiség és nevelés viszonyát keresve megállapítja, hogy a temperamentum diagnosztikus értéke abban van, hogy gyors képet ad a személyről, terapeutikus értéke csekély, szomatikus tényezők által befolyásolható. Erősen fajhoz kötött. A jellem az egyén bensőjébe való mélyebb behatolást teszi lehetővé és fejlődési eredményeket is mutat; közvetlenül pszichés hatások által befolyásolható. Egyéni fejlődés által is kialakul, tehát a faji jelleg kevésbé dominál benne. A személyiségkutatás a legmélyebb betekintést nyújtja, ezért diagnosztikus nevelő értéke legnagyobb. Éppen ezért a leghatásosabb befolyásolást teszi lehetővé. Faji jellege legkisebb, de ez nem jelenti azt, hogy fajokon kívülálló személyiség lehetséges. A következő pontban két kérdésre ad választ: 1. hogyan juthatunk tapasztalati úton kielégítő személyiségisme-

réthez, 2. mit kell érteni a személyiség „legmélyebb rétegein?” A IV. rész a nevelés ténnyalóit keresi a magasrendű személyiség kibontakozásában. Legérediményesebb az a nevelés, amely aktuálisan képes hatni, a nevelési tényezőket erősíteni, módosítani, gátolni, esetleg megsemmisíteni képes. Ezért fontos a személyiségismeret a nevelés számára. A magasrendű személyiség öröklött képességeit teljesen és harmónikusan ki tudja fejleszteni. Ismerteti a kibontakozás útjait és a nevelő kezében levő technikai eszközöket ehhez. A személyiség-ismeret nem lehet csak típus-szemlélet. A nevelésben érvényesülnie kell az individualitás elvének.

Róder Pál tanulmánya „*Szemléltetés a nevelő iskolában.*” A tanárnak igyekeznie kell a tanulóban felkelteni és ébrentartani az érdeklődést, munkakedvet. A régi módszeres elvek így kapnak új értelmet és jelentőséget. Az ismeretek fő forrása a szemlélet, vagy helyesebben az élmény. A szemléltetés külső, érzéki, vagy belső. A külső is lehet többféle. A kép, táblarajz, mintá csak álszemléltető eszközök. A szemléltetés nem cél, hanem eszköz. Módját, elveit általános nevelés- és tanítástani szempontok határozzák meg. Az ilyen módon szerzett ismeretek gazdagabbak, maradandóbbak. De nevelési szempontból indító, ösztökélő hatása értékesebb. A szemléltetés nem egyszerű megtekintés. Jelent még megbírást, felbecsülést, értékelést is. Fokozott elmélyedés a célja, munkarendet és szellemi erőfeszítést kell hoznia. Itt kap értelmet és jelentőséget a munkáltató eljárás, mely időnkint alkalmazva sérkentő hatású. Tűlsok és rosszul alkalmazott szemléltetés viszont nagy károkat okozhat. Kerülendő a mesterkedő szemléltetések is. De a tanítás megindulásakor, a tanulóknak magukkal hozott tapasztalatainak számbavételekor is helye van a szemléltetésnek, mert az emlékek lehetnek elmosódottak, vagy eltérőek. Általában a szemléltetés nem igazolhat elméletileg levezetett tetteket. A tanítást és a hozzája tartozó szemléltetést pedig különválasztani nem szabad. A szemléltetésnek szervesen kell beleilleszkednie a tanításba. A tábla nélkülözhetetlen segédeszköz, de főként kiegészíti és nem pótolja a szemléltetést. Az óra alatt feljegyzett vezérszavak, odavetett vázlatok az óra képét adják és a közös munka megbecsülésére nevelnek. A rendszeretűre való nevelés szempontjából a tanárnak tervszerűen kell előzetes megfontolás alapján használnia a táblát. A színes kréta ott, ahol indokolt, az átekintetőséget könnyíti meg. Az oktatófilmek használatában is didaktikai megfontolások vezessenek. Végül a képek felhasználásáról és a hangulatkeltésben való fontos szerepükről szól.

Csanády Sándor két közleményben foglalkozott a közvetlenség új elméletével a középiskolai nevelésben. A régi iskola erős hatása tanítványaira nem lehet fel az új nevelési ideálok között. A mostanában hangoztatott tanári közvetlenség sok veszélyt rejt magában. Az iskolának a maga visszazszerzett tekintélyével, erkölcsi és szellemi fölényével kell ellensúlyoznia a mai korszellem romboló hatását. Tanulmányainak egyoldalúsága, hogy minden mai felfogást és hatást általánosítva helytelennek tart, épenígy mindent, ami a „rég” iskolában elvétve előfordult, szintén általánosítva jónak.

Sok tekintetben ellenkező álláspontot jelent Éber Jánosnak a debreceni gyakorló gimnáziumban egy módszeres értekezleten tartott előadása, melynek címe: „*A kezdő tanár a diákok között.*” Többek között a közvetlenséget,

természetesen nem nyakló nélkül, ajánlja a fiatal tanárnak más sok jó tanács és útmutatás között. Igen helyesen mindenben a mértéktartást emeli ki. Meleg szívre mutatnak befejező sorai: „A családi otthon mellett az iskola legyen utolsó menedéke az emberi jósnak és jövőt építő erős szeretetnek ebben a gyűlölettől tajtékozó világban”.

Vajda László Ovidiusnak Daedalus és Icarusán mutatja be, miként lehet a klasszikus irodalom szépségeit megéreztetni és megkedveltetni a tanulókkal anélkül, hogy lélekölő grammatizálást lássanak benne.

Strausz Antal „A mennyiségtani példák tanításáról” megállapítja, hogy azok, különösen a szöveges példák nemcsak jó alkalmazási lehetőségei a tanult szabályoknak és képleteknek, hanem a matematikai gondolkodásnak nevelő mesterei. A megoldás a munkamenet, a terv megállapításával kezdődjék. A feldolgozás helyes vezetése mellett sok tudatlanságot igazíthatunk ki. A nyert eredményeket mindig meg kell bírálni. Ne váljék a feladatok megoldása gépies munkává. Az időt sajnálni aprólékos dolgokban sem szabad, csak így várhatunk tanításunktól jó eredményt.

Babicky Ede a „Léggottalmi nevelésről” ír, s közép- és szakiskolák, valamint elemi iskolák részére léggottalmi tantervet nyújt.

Bognár Gyula cikke: „Gárdonyi gyermekkori emlékeinek pedagógiai tanulságai.” Ezeket az emlékeket Gárdonyi írásából gyűjtötte csokorba.

Uherkovich Gábor cikkének címe „Az egységes természetkép és az iskola.” Az egységes természetkép alapjait az iskolának kell megadnia. Nem tehetjük meg a legjobbat, hogy minden egyes alkalommal a szabadban, jellemző környezetében mutassuk meg az illető növényt, vagy állatot, de minél többször meg kell ezt tenni. A természetismereti tárgyakat hozzuk egymással szoros kapcsolatba. Az okkal-móddal folytatott gyűjtés hasznos, mert a tanítványiának a maga környezetében kell felkeresnie az egyedtet.

A folyóirat irodalom-ismertetőjében Kratofil Dezsőnek a geometriatanítás vezérkönyvét méltatja és ajánlja.

A folyóirat III. évfolyamának első számá már minden hónapban megjelenő egyes számra méretezve jelent meg. Ebben Lőrinc Jenő a „Magyar történelemszemléletre való nevelés”-ről ír. Megállapítja, hogy a magyar intelligencia nagy része nem látja tisztán a magyarság helyzetét és szerepét, feladatait. Ennek oka pedig a középiskola talán akaratlan mulasztása, vétke benné a régebbi magyar történetírás és történelemtanítás. Mindkettőt gyakran pártpolitikai szempontok vezették. A növendékeket helyes mult- és hősszemléletre kell nevelni, de ez ne jelentsen helytelen és igaztalan leleplezést. Ki kell emelni a magyarság kultúrávédő hivatását és katonai erényeit. Éreztetni kell, hogy mindenkor az egész Kárpátmedence együtt élt még az elszakítások ideje alatt is. Ismerni kell a sajátos magyar szabadságideált és a kitartáshiányt. A jó történelemtanárnak magas tudásúnak kell lennie és sovén magyarnak, de jó értelemben! Tanítását hangulat és érzelem teheti értékesé, művészié:

Berg Pál cikke: „Modern nyelvtanítás hanglémez segítségével”. A modern nyelvtanítás nehézségeit vizsgálgatja. Hasznos segítő eszközt lát a megfelelő hanglemezen, amely megadja a tökéletes kiejtés mintáját, megtanít az idegen népdalra. A tanárt azonban sohá nem helyettesítheti. A hanglemezes okta-

tás egyenlőre egyesek próbálkozása, intézményesen megszervezve nincsen. Ezután részletesen felsorolja a hanglemezektatás ellen és mellett felsorakoztatott érveket. Ezek határozzák meg a hanglemezek felhasználásának helyét és módszerét.

Gáspár Gyula cikke „Az egyenletfeldolgozás módszertana” címen közöl hasznos gondolatokat. Az előkészítés már az alsó két osztályban megkezdődik. Alapelv: az egyenlet mennyiségnyi mondat. A betűszámokat mint rövidítéseként korán be lehet vezetni. A szóbeli egyenletek felállításának formába való öntését mutatja be példákon. A megoldás próbája lehetőség szerint mindig elvégzendő.

Implom József „A polgári fiúiskola szociális kérdéseivel” foglalkozik. A tanuló szociális munka tárgya. A diáksegélyezés eszközeit ismerteti, a tanársegélyezés, a segítőegyesület és segítőkönyvtárakat, pénzsegélyeket, egészségügyi és diáknyaraltatási akciókat. A vidékről járó tanulók részére szükséges délutáni foglalkoztató órákról és végül a diákelhelyező mozgalomról emlékezik meg. Majd azt vizsgálja, hogy mindez milyen hatással van a tanulóra, mint a szociális munka alanyára és miképpen lehet nevelni a szociális érzést. Sajnálkozva látja a gyűjtési tilalmat, mely a szülő esetleges többszörös megterhelését kívánja megakadályozni, holott enélkül a gyermek jótékonyaságra nem nevelhető.

A Magyar Tanítóképző hásábjain épenügy, mint a tanítóképző-intézeti tanárok Egyesületében szorgos munka folyik a tanítóképzés reformjával kapcsolatban. A kialakulóban levő liceum és tanítóképző akadémia problémái erősen foglalkoztatják leendő tanáraikat.

A folyóirat múlt évi decemberi számában dr. Padányi-Frank Antal tanulmánya „A tanítóképző-akadémia tartalma”, ezévi második számában pedig ehhez való hozzászólások jelentek meg többek tollából. A liceumi tagozattal és annak a tanítóképzéssel való összefüggéséről olvashatunk a múlt évi 10. számban (Medgyesi Zsófia: A tanítói hivatás órái), a folyó évi 1. számban (dr. Somos Lajos: Mennyiben szolgálja a liceum a tanítóképzést) és a 2. számban (dr. Imre Sándor: A tanítóképzés és a liceum). A gyűlésekről szóló tudósításokban látjuk, hogy sok szó forog akörül, vajjon a liceum nemzeti, általános gyakorlati irányú középiskola legyen-e, vagy erősebben dőmináljon a tanítói pályára való előkészítés. Vannak, akik úgy látják, hogy a liceum és az akadémia kapcsolata veszélyes, már most mutatkozik a szakadás lehetősége. Fölmerült az az ajánlat, hogy az akadémiákkal kapcsolatos liceumokban teljesen a tanítóképzés szempontjai legyenek uralkodók, csak az akadémia nélküliek legyenek általános gyakorlati életre képző iskolák. A kántorképzésre csak magán az akadémián nem jut elegendő idő, ennek is egy anyagrészele átkivánczik a liceumba. Mindenki látja, hogy szükség van gyakorlati pályákra előkészítő középiskolára, de félt, hogy a mai terv szerint ezt a tanítóképzés sínyli meg. Van, aki a gyakorlati pályák szempontjából sem lát abban veszélyt, ha a liceum teljesen a tanítóképzés szolgálatába állítódik, mintán tanítói oklevéllel bírók más pályákon is derekasan megállották helyüket. Mi azonban más veszélyt is látunk. Vajjon a gimnáziumi érettségivel egyenrangú liceumi érettségit tett ifjak legjobbjai